

Biela voda: O segregácii hovorme na základe faktov, nie domnienok

V článku Vladimíra Rafaela zverejnenom na Romano Forum sa v súvislosti so Súkromnou spojenou školou Biela voda v Kežmarku objavilo vážne tvrdenie. Podľa autora škola svojich žiakov „naďalej udržiava v segregovanom a nepodnetnom školskom prostredí elokovaných pracovníkov“.

Takéto slová nemožno nechať bez reakcie.

Nie preto, že by Biela voda odmietala kritiku. Štátna školská inšpekcia pri kontrole školy konštatovala nedostatky a škola sa ich odstránením zaoberala. Kritika má svoje miesto všade tam, kde je podložená faktami a môže pomôcť veci zlepšiť.

Za zavádzajúce a faktograficky nepresné však považujeme, ak sa predchádzajúce kontrolné zistenia interpretujú ako automatický dôkaz aktuálneho stavu školy bez jeho opätovného overenia.

Ak niekto v roku 2026 tvrdí, že škola mladých ľudí „naďalej“ udržiava v segregovanom a nepodnetnom prostredí, potom hovorí o súčasnosti.

A preto je namieste položiť niekoľko jednoduchých otázok.

Kto takýto aktuálny stav konštatoval? Kedy bola vykonaná kontrola, ktorá ho potvrdila? Ktorých konkrétnych elokovaných pracovníkov sa tvrdenie týka? A na základe akých aktuálnych dôkazov možno používať slovo „naďalej“?

Samotná existencia elokovaného pracoviska nie je dôkazom segregácie.

A už vôbec nemožno zamieňať dve zásadne odlišné veci: vzdelávať mladých ľudí pochádzajúcich zo segregovaných alebo sociálne znevýhodnených komunít a segregovať ich.

Biela voda vznikla práve preto, aby mladým ľuďom, ktorí často nemali rovnakú štartovaciu čiaru ako ich rovesníci, vytvorila cestu k vzdelaniu, remeslu, kvalifikácii a napokon k práci.

Pozrime sa na absolventov

Ak chceme diskutovať o tom, či je škola „podnetným“ alebo „nepodnetným“ prostredím, potom sa pozrime aj na to, čo sa stane s mladým človekom po jej skončení.

Oficiálne údaje Prešovského samosprávneho kraja o absolventoch rokov 2022 a 2023 hovoria veľmi konkrétne.

Biela voda mala v sledovanom súbore 66 absolventov. V máji 2024 boli ako nezamestnaní evidovaní iba traja.

Miera evidovanej nezamestnanosti absolventov Bielej vody predstavovala 4,5 %.

Pre porovnanie: pri Škole umeleckého priemyslu v Kežmarku bola 12,5 %, pri SOŠ Garbiarska 13,2 %, pri SOŠ agropotravinárskej a technickej 13,4 % a pri Hotelovej akadémii Otta Brucknera 16,3 %.

Medzi takto porovnávanými odbornými strednými školami priamo v Kežmarku mala teda Biela voda v tomto období najnižšiu mieru evidovanej nezamestnanosti absolventov.

Jedno číslo samozrejme nedokáže opísať celú kvalitu školy. Ale rovnako ho nemožno ignorovať.

Ako zapadá 4,5-percentná miera nezamestnanosti absolventov do obrazu školy ako „nepodnetného prostredia“?

Zdroj: Prešovský samosprávny kraj – Regionálna stratégia výchovy a vzdelávania v stredných školách, tabuľka 54 „Miera nezamestnanosti absolventov stredných škôl“, okres Kežmarok.

Odkaz: <https://psk.sk/dokument/d93b52ed-b887-4365-9f06-eb23b9393a21/stiahnut?force=false>

Nehovoríme iba o minulosti

Prepojenie školy s pracovným trhom nie je deklaráciou na papieri.

Biela voda dlhodobo spolupracuje s viacerými zamestnávateľmi v okrese a má uzatvorené zmluvy o duálnom vzdelávaní. Mladí ľudia tak nezískavajú iba teoretické odborné vedomosti, ale majú možnosť pripravovať sa na povolanie v spojení s reálnym pracovným prostredím.

Ďalším významným krokom je spolupráca so spoločnosťou Textil World, s. r. o., ktorá sa má zaradiť medzi najvýznamnejších zamestnávateľských partnerov školy. Táto spolupráca vytvára ďalšiu perspektívu pracovného uplatnenia predovšetkým v oblasti textilnej a odevnej výroby a nadväzuje na odbory, ktoré Biela voda dlhodobo vyučuje.

Nejde teda o prvého ani jediného zamestnávateľa, s ktorým škola spolupracuje. Ide o rozšírenie už existujúceho systému spolupráce školy so zamestnávateľmi o veľkého partnera, ktorý môže prepojiť vzdelávanie s konkrétnou potrebou pracovného trhu.

Spolupráca pritom nemá zostať iba pri súčasných žiakoch školy.

Biela voda v roku 2026 vstúpila aj do nového systému vzdelávania dospelých podľa zákona č. 292/2024 Z. z. o vzdelávaní dospelých. Škola disponuje kvalifikovanými lektormi a pripravuje odborné vzdelávanie dospelých.

V spolupráci so zamestnávateľom tak môže prepájať aj kvalifikačné a rekvalifikačné vzdelávanie uchádzačov o zamestnanie s reálnymi potrebami pracovného trhu.

To je podľa nás jedna z úloh modernej odbornej školy.

Nie iba odovzdať vysvedčenie. Ale vytvoriť cestu:

vzdelanie – remeslo – odborná prax – kvalifikácia – zamestnávateľ – práca.

Verejné zdroje:

Centrálny register zmlúv – Súkromná spojená škola Biela voda:

<https://www.crz.gov.sk/6973575-sk/sukromna-spojena-skola-biela-voda/>

Biela voda – odborné vzdelávanie Krajčír:

<https://www.sssbielavoda.sk/kurzy/krajcir/>

Ani problémy s dochádzkou neskrývame

Ak má byť diskusia seriózna, musíme hovoriť aj o veciach, ktoré nie sú príjemné.

Za školský rok 2024/2025 evidovala SOŠ Biela voda priemerný počet 321,91 vymeškanej hodiny na žiaka.

Je to vysoké číslo a je potrebné ho riešiť. Ale aj tu musí platiť rovnaký meter.

V rovnakých údajoch Regionálneho úradu školskej správy mala napríklad SOŠ služieb Majstra Pavla v Levoči približne 530 hodín na žiaka, SOŠ polytechnická v Sabinove približne 447 hodín a SOŠ sv. Klementa Hofbauera v Podolínci približne 422 hodín.

Neuvádzame tieto školy preto, aby sme poukazovali na ich problémy. Uvádzame ich preto, aby bolo zrejmé, že pri hodnotení Bielej vody nemožno vytrhnúť jedno číslo z kontextu a vytvoriť z neho charakteristiku celej školy.

Biela voda nie je škola bez problémov. Ale jej problémy musia byť posudzované rovnakým metrom ako problémy ostatných škôl.

Zdroj údajov o dochádzke: Regionálny úrad školskej správy v Prešove, údaje o prekročení/neprekročení referenčnej hodnoty za školský rok 2024/2025.

Osemnásť rokov nemožno vymazať jednou vetou

Biela voda nevznikla náhodou.

Osemnásť rokov sme budovali model neštátnej neziskovej organizácie so systémom stupňovitého vzdelávania, zameraného na remeslá.

Stupňovité vzdelávanie má veľmi jednoduchú filozofiu.

Mladému človeku nehovoríme: „Na toto nemáš.“

Hovoríme mu: „Začni tam, kde dnes dokážeš, a my ti vytvoríme cestu, aby si mohol pokračovať ďalej.“

Mladý človek môže získať prvú kvalifikáciu, pokračovať na ďalšom stupni, získať výučný list, rozširovať odborné schopnosti a postupovať vo vzdelávaní ďalej.

Práve pre mladých ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia môže byť takáto cesta rozhodujúca.

Pretože integrácia sa nezačína slovom v dokumente. Začína sa tým, že mladému človeku dáme reálnu možnosť niekam sa posunúť.

Najväčším mostom sa stalo remeslo

Jedným z najviditeľnejších výsledkov tejto filozofie je Medzinárodný festival študentského remesla.

Na jednom mieste sa stretávajú mladí ľudia z rôznych škôl, regiónov, sociálnych prostredí a krajín.

Tam nerozhoduje, z akej rodiny človek pochádza. Nerozhoduje adresa jeho bydliska ani farba jeho pleti.

Rozhoduje jeho práca. Jeho zručnosť. Jeho tvorivosť. Jeho schopnosť niečo vytvoriť.

Práve preto považujeme Medzinárodný festival študentského remesla za jeden z najkonkrétnejších príkladov integrácie v praxi.

V roku 2024 bol Festival študentského remesla nominovaný na medzinárodné EPA Alcuin Award 2024 a dostal sa medzi finalistov. Európska asociácia rodičov následne v decembri 2024 osobitným listom ocenila Festival študentského remesla ako úspešný projekt a finalistu EPA Alcuin Award 2024.

To nie je hodnotenie, ktoré sme si napísali sami. Je to medzinárodné uznanie projektu, ktorý vyrástol práve z prostredia školy, označovanej dnes niekým za „nepodnetné“.

Zdroje:

<https://www.studentskeremesla.sk/epa-alcuin-award-2024/>

<https://srrz.sk/wp-content/uploads/2024/12/EPA-Letter-of-Appreciation-SRRZ.pdf>

Výsledky školy nekončia pri jednom festivale

Za roky svojej existencie získala škola, jej žiaci, pedagógovia a projekty množstvo domácich aj medzinárodných uznaní.

Patria medzi ne úspechy spojené s Roma Spirit, Plaketou Jána Amosa Komenského, odbornými a umeleckými súťažami, módnou tvorbou či európskymi projektmi eTwinning.

Žiaci školy sa zúčastňovali odborných, remeselných, umeleckých a jazykových súťaží. Spolupracovali na medzinárodných projektoch a stretávali sa s mladými ľuďmi z iných krajín.

Pre nás je integrácia práve toto.

Nie zatvoriť mladého človeka do jeho prostredia. Ale otvárať mu cestu von – cez vzdelanie, remeslo, súťaže, medzinárodné projekty, verejné podujatia, odbornú prax a napokon pracovný trh.

Integrácia sa nemeria iba adresou školy

Ak chceme seriózne hodnotiť vzdelávanie mladých ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia, mali by sme sa pýtať:

Zostal mladý človek vo vzdelávacom systéme?

Získal kvalifikáciu?

Naučil sa remeslo?

Dokázal pokračovať v ďalšom vzdelávaní?

Stretával sa s mladými ľuďmi mimo svojej komunity?

Dostal sa do reálneho pracovného prostredia?

Dokázal sa po škole uplatniť na trhu práce?

To sú otázky, ktoré by mali byť súčasťou diskusie o integrácii rovnako ako miesto, kde sa vzdelávanie uskutočňuje.

Ak ich vynecháme a osemnásť rokov práce zredukujeme na slovné spojenie „segregované a nepodnetné prostredie“, nevzniká objektívny obraz školy.

A napokon rozhodnutie súdu

V celej diskusii nemožno obísť ani rozhodnutie správneho súdu.

Správny súd priznal žalobe odkladný účinok. Aj článok Vladimíra Rafaela uvádza záver súdu, podľa ktorého ministerstvo nepreukázalo zabezpečený kontinuálny prechod konkrétnych žiakov na konkrétne iné stredné školy.

Preto považujeme za nešťastnú aj formuláciu, že stovky mladých ľudí „musia“ až do rozhodnutia súdu chodiť do Bielej vody.

Súdne rozhodnutie predovšetkým umožnilo zachovať kontinuitu ich vzdelávania v škole, ktorú dovtedy navštevovali, pokiaľ súd nerozhodne vo veci samej.

Slová vytvárajú obraz. A preto záleží aj na tom, aké slová pri opisovaní stoviek mladých ľudí používame.

Kritiku prijímame. Žiadame však rovnaký meter

Biela voda nie je dokonalá škola. Nikdy sme netvrdili opak.

Má svoje problémy. Má mladých ľudí s vysokou absenciou. Pracuje s časťou populácie, ktorej vzdelávanie patrí medzi najťažšie úlohy slovenského školstva.

Ale má aj výsledky.

Má absolventov, ktorí sa uplatňujú na trhu práce.

Má mladých ľudí, ktorí získali remeslo a kvalifikáciu.

Má dlhoročnú spoluprácu s viacerými zamestnávateľmi a duálne vzdelávanie.

K nim pribúdajú ďalší partneri a Textil World má potenciál zaradiť sa medzi najvýznamnejších zamestnávateľských partnerov školy.

Rozvíja vzdelávanie dospelých a odbornú prípravu smerujúcu ku konkrétnemu uplatneniu na pracovnom trhu.

Má medzinárodné projekty a ocenenia.

Má Medzinárodný festival študentského remesla, ktorý dokázal spojiť mladých ľudí z rôznych prostredí a ktorého význam bol ocenený aj na medzinárodnej úrovni.

A máme aj oficiálny údaj, podľa ktorého bola pri absolventoch rokov 2022 a 2023 v máji 2024 evidovaná miera nezamestnanosti iba 4,5 %.

Preto nechceme od Vladimíra Rafaela ani od nikoho iného nekritický obdiv Bielej vody.

Chceme niečo oveľa jednoduchšie.

Hodnoťme Bielu vodu podľa aktuálnych a overiteľných faktov.

Pomenujme jej nedostatky tam, kde sú preukázané. Ale rovnako poctivo pomenujme aj jej výsledky.

A používajme pri nej rovnaký meter, akým hodnotíme ostatné školy.

Pretože za všetkými kontrolami, štatistikami, rozhodnutiami ministerstva, rozsudkami a novinovými článkami sú konkrétni mladí ľudia.

Nie čísla.

Nie „problémová komunita“.

Nie predmet politickej alebo odbornej diskusie.

Mladí ľudia, ktorí chcú dostať šancu.

A ak im škola pomôže získať vzdelanie, remeslo, kvalifikáciu a prácu, potom aj tento výsledok musí byť súčasťou pravdivého príbehu o Bielej vode.